

W projekcie zamierzam analizować filozoficzne problemy związane z podejmowaniem etycznych decyzji przez osoby publiczne i prywatne w różnego rodzaju sytuacjach niepewności lub ryzyka. Zamierzenie badawcze zakłada, że teorie z zakresu etyki normatywnej – jeżeli mają być w ogóle przydatne przy podejmowaniu decyzji – powinny dawać zalecenia nie tylko w wyidealizowanych sytuacjach, które najczęściej obecnie dyskutowane przez etyków, ale także w różnego rodzaju ograniczeniach poznawczych charakterystycznych dla realnych sytuacji wyboru. Jest to szczególnie istotne w świetle obecnego postępu nauki i techniki, w szczególności odkryć z zakresu biomedycyny, z którymi związane są nowe typy niepewności lub ryzyka.

Projekt ma przede wszystkim na celu realizację trzech szczegółowych zadań naukowych, które będą realizowane równoległe: 1) Niepewność normatywna, metarozumowania, wymogi racjonalności; 2) Ofiary statystyczne, proces kontrfaktycznie otwarty, problem nieto samości; 3) lepy traf, hipotetyczne wybory, autonomia.

Hipoteza badawcza zakłada, że w niektórych wypadkach intelektualne narzędzia teorii decyzji mogą mieć bardzo interesujące zastosowania w etyce. Normatywna teoria decyzji sama boryka się oczywiście z różnymi problemami (np. porównywalność zysków i strat, agregowanie i dystrybucja ryzyka pomiędzy różnymi podmiotami, założenia przechodniości, zupełności i niezależności preferencji, problem wartości nieskończonych, racjonalność indywidualnych preferencji względem ryzyka, problemy związane z rozróżnieniem prawdopodobieństw pierwszego i drugiego rzędu). Jest to niezgodne ze sposobem, w jaki ludzie podejmują swoje decyzje (np. paradoksy Allais, Ellsberga, Petersburgski).

Projekt proponuje istotne przeformułowanie dotychczasowego paradygmatu badań w etyce ponieważ zakłada, że w rzeczywistości wiele kluczowych sporów etycznych nie wynika z podziału na teorie konsekwencjalistyczne i niekonsekwencjalistyczne, ale z różnicami w przyjmowanych kryteriach podejmowania decyzji w obliczu różnych form niepewności lub ryzyka.

Realizacja projektu jest ważna nie tylko z czysto naukowych powodów: obecnie powstają różnego rodzaju regulacje normatywne, które mają na celu zapobieganie potencjalnie niekorzystnym zjawiskom wywołanym przez rozwój naukowo-techniczny, a niekiedy także ograniczanie zakresu dopuszczalnych badań naukowych. Jednakże tworzenie takich regulacji i podejmowanie decyzji w sytuacji niepełnej wiedzy na temat obecnego stanu świata, konsekwencji działań czy tego, jaka jest właściwa skala wartości, wiąże się ze specyficznymi problemami, które uzasadniają podjęcie badań opisanych w tym projekcie.

Rezultaty tych badań – choć ich główny cel jest czysto poznawczy – będą mogły znaleźć praktyczne zastosowanie i będą mogły przyczynić się do oceny istniejących regulacji normatywnych. Warto więc podkreślić, że projekt może istotnie przyczynić się do zwiększenia zakresu i podniesienia jakości polskiej debaty publicznej na temat istotnych problemów współczesności, w tym: etycznych dylematów współczesnej biomedycyny, społecznych konsekwencji upowszechniania nowych technologii, zobowiązań międzygeneracyjnych, regulacji współżycia społecznego wielokulturowych.